elle est arrosée de sources nombreuses et est irriguée par un système tres étendu de canalisations récentes. Les marécages que les successives occupations étrangères ont laissé subsister par incurie ont été asséchés et le sol a été rendu à l'agriculture.[28]

Over de vraag of dit gebied tot het Heilige Land behoorde viel te discussiëren. Voor zover uit de evangeliën viel op te maken was Jezus er nooit geweest. Akko en omgeving hadden in zijn tijd niet tot Galilea maar tot Phoenicië behoord. Ergens hier zouden de in het bijbelboek Jozua genoemde plaatsen Misrefôt Maïm en Achsib[29] moeten liggen, maar waar precies was zelfs de oudheidkundigen onbekend.[30] Wie weet zelfs op de 'village lands' van Abu Sinan. Volgens Khayr had zich op een heuvel daar een lang verdwenen dorp bevonden, met de naam El Mansura. Deze heuvel lag midden in het land dat hij te koop aanbood.[31] El Mansura betekent in het Arabisch 'de overwinning'. Wellicht verwees de naam naar de manier waarop de druzen van Abu Sinan tot hier hun rechten hadden bevochten op concurrerende aanspraken van al-Sumayriyya. Op kadastrale kaarten stond bij El Mansura de toevoeging 'Salaib'.[32] Deze verwijzing naar kruisen gaf aan dat nog bekend was dat hier ooit een christelijke nederzetting had gelegen. Inderdaad zou hier in 1969 het mozaïek van een byzantijnse kerk worden blootgelegd.[33]

Pilon kon er in de hem beschikbare literatuur niets over vinden. Nederlandse pelgrims in de late Middeleeuwen en de zeventiende eeuw hadden het gebied hooguit op doortocht aangedaan, op weg naar de heilige plaatsen rond Jeruzalem en de streek van Nazareth.[34] De zeer hoge schattingen van het inwonertal van Galilea bij Flavius Josephus werden bij lange na niet meer gehaald. Menig westers auteur had het over een 'ontvolkt' gebied, romantisch maar tevens vatbaar voor 'ontwikkeling'. Inmiddels was het in kaart gebracht door ondermeer Napoleon en de Britse Palestine Exploration Society. Die lieten een intensief benut agrarisch gebied zien, heel iets anders dan de woestenij die zo vaak met Galilea werd geassocieerd. De Palestijnse *Baedecker* van 1894 vermeldde nog iets anders: dat de vlakte toen uitsluitend door Arabieren bewoond was geweest. Hun zorg voor de velden rond al-Sumayriyya en Kuwaykat, waar El Mansura precies tussenin lag, werd geprezen: 'The land is richly cultivated'. Over al-Sumariyya werd geopperd dat het op de plek zou kunnen liggen van nog weer een andere plaatsnaam uit Jozua, Simron-Meron (Jozua 12:20).[35]

Harmworth's New Atlas of the World (1920) vermeldt weinig bijzonderheden over de vlakte van Aser. Aangegeven worden slechts de kustweg naar Beiroet en het ten noorden van al-Summayriyya gelegen dorp El Mezra (Mazra'a), voorbij de Wadi el-

[28] Elian Finbert, *Israel* (*Les guides bleus*), Paris 1955, 179. Geraadpleegd in de boekenkast van Johan en Stijn Pilon, Nes Ammim.

[29] Jozua 11:8 en 19:29.

[30] H.Th. Obbink, *Op Bijbelschen Bodem. Egypte, Palestina, Syrië*, Amsterdam 1924, 222.

[31] Hans Vetterli, 'בראשית', Stein am Rhein 2013, in: archief Cor van der Spek, Broek op Langedijk.

[32] Salman H. Abu-Sitta, *Atlas of Palestine 1917-1966*, Palestine Land Society, London 2010, 194-195.

[33] Interview met Yousef Mubarki door auteur, Nes Ammim 10 mei 2013.

[34] Ben Wasser, *Nederlandse pelgrims naar het heilige land*, Zutphen 1983.

[35] Albert Socin en Immanuel Benziger, *Palestine and Syria; handbook for travellers* (ed. Karl Baedecker), Leipzig/London 1894, 269.